ՀՀ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ, ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ, ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ԵՎ ՍՊՈՐՏԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
«ՎԱՆԱՁՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ» ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

Հաստատված է ամբիոնի նիստում

______Հայոց լեզվի և գրականության_____
ամբիոնի անվանումը

Ամբիոնի վարիչ՝ Հերմինե Բաբուռյան /Ա.Ա.Հ/

Արձանագրություն № ___16____

«__15__» __մայիս__ 2023թ.

ՀԼԳ/բ-021 «Հայ բարբառագիտության ներածություն»

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ

ՈՒՍՈՒՄՆԱՄԵԹՈԴԱԿԱՆ ՓԱԹԵԹ

Մասնագիտություն՝ 011401.00.6 Մասնագիտական մանկավարժություն

Կրթական ծրագիր՝ 011401.19.6 Հայոց լեզու և գրականություն

Որակավորման աստիճան՝ մանկավարժության բակալավր

Ամբիոն՝ Հայոց լեզվի և գրականության

Ուսուցման ձևը՝ Հեռակա

Կուրս/կիսամյակ 3-րդ / 2-րդ

Դասախոս՝ Արեն Սանթոյան

Էլ. հասցե՝ arensantoyan@mail.ru

Վանաձոր- 2023թ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

1. Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում 3
2. Դասընթացի նպատակը և խնդիրները 3
3. Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները 3
4. Դասընթացի կրթական վերջնարդյունքները 3
5. Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների 4
6. Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը 4
7. Ուսումնական աշխատանքները տեսակները 5
8. Դասավանդման մեթոդներ 5
9. Ուսումնառության մեթոդները 6
10. Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը 7
11. Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ 7
12. Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ 8
    - 12.1. Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ 8
    - 12.2. Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ 9
    - 12.3. Լաբորատոր աշխատանքներիուսումնամեթոդական քարտ 10
    - 12.4. Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ
13. Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում 13
14. Գնահատում 14

14.1. Ուսանողների գիտելիքների ստուգում 14
14.2. Հարցաշար 15
14.3. Գնահատման չափանիշներ 16
15. Դասընթացի համառոտ նկարագիր 18

ԲԱՑԱՏՐԱԳԻՐ

1. Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում.

Հայերենի բարբառների ուսումնասիրությունը հնարավորություն է տալիս լեզվի մասին ունենալ առավել ամբողջական պատկերացում: Այն փաստեր է ընձեռում ընդհանուր բարբառագիտական և լեզվաբական եզրահանգումների համար: դասընթացի ընթացքում ուսումնասիրվում են հայերենի բարբառների զարգացման ընթացքը, բարբառագիտության զարգացման փուլերը, հնչյունական, բառային, քերականական զուգաբանությունները, բարբառների ուսումնասիրման մեթոդները, բարբառների ու գրական լեզվի փոխհարաբերությունները, հայերենի հիմնական բարբառները, ենթաբարբառները և խոսվածքները:

«Հայ բարբառագիտություն ներածություն» առարկան ներառված է 011401.19.6 կրթական ծրագրի ուսումնական պլանում՝ ընդհանուր մասնագիտական առարկաների կրթամասի բաժնում:

Դասընթացի նպատակը և խնդիրները.

1.1. Դասընթացի նպատակն է մասնագիտական հիմնարար գիտելիքների մատուցումը, ապագա ուսուցչին բարբառագիտությանը վերաբերող տեսական և գործնական-կիրառական կարողություններով և հմտություններով զինելը:

1.2. Դասընթացի խնդիրներն են՝

-ուսումնասիրել հայ բարբառագիտության զարգացման փուլերը, ***ում, կը, լիս*** ճյուղերի առանձնահատկությունները ,

-ներկայացնել բարբառների ուսումնասիրության մեթոդները, հնչյունական, բառային և քերականական զուգաբանությունների հաշվառումը:

2. Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները

Առարկան յուրացնելու համար ուսանողները պետք է ուսումնասիրած լինեն «Ընդհանուր լեզվաբանություն», «Հնչյունաբանություն», «Բառագիտություն», «Ձևաբանություն» դասընթացները, ունենան ***Հայոց լեզու*** առարկայի և դպրոցական, և բուհական ծրագրերով նախատեսված գիտելիքների պաշար:

3. **Դասընթացը ձևավորում է հետևյալ կրթական վերջնարդյունք(ներ)ը և կոմպետենցիաները.**

3.1. Դասընթացի ուսումնասիրման արդյունքում ուսանողը պետք է.

Հասկանա՝

Բարբառագիտության դերն ու նշանակությունը, զուգաբանությունների կարևորությունը

Իմանա՝

Հայ բարբառագիտության զարգացման փուլերը, բարբառների ճյուղերը՝ ըստ ձևաբանական դասակարգման, բազմահատկանիշ վիճակագրական դասակարգումը, առնվազն 7 բարբառի առանձնահատկություններն ու յուրահատկությունները:

Կարողանա՝

Գրի առնելև մեկնաբանել բարբառային տեքստերը, օգտվել բարբառային քարտեզներից և աղյուսակներից:

Տիրապետի՝

Բարբառագիտական ուսումնասիրությունների մեթոդաբանությանը:

3.2. Դասընթացի ուսումնասիրման արդյունքում ուսանողը պետք է ձեռք բերի հետևյալ կոմպետենցիաները.

ԳԿ1 վերլուծելու և սինթեզելու ունակություն,
ՄԶԿ1 քննադատական վերլուծության և ինքնաքննադատման ունակություն,
ՀԳԿ1 գիտելիքները գործնականում կիրառելու կարողություն,
ԱԿ4 ցուցաբերել առարկայի ընդհանուր կառուցվածքի և առանձին մասերի միջև կապերի իմացություն,
ԱԿ6 կիրառել տվյալ առարկային բնորոշ մեթոդները,
ՈՒԿ4 առարկայական գիտելիքներին տիրապետելու կարողություն:

4. **Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների.**

Դասընթացի ընթացքում ձեռքբերված գիտելիքներն ու հմտությունները շրջանավարտը կարող է օգտագործել մասնագիտական գործունեության ընթացքում, ինչպես նաև գիտական հետազոտություններ կատարելու ժամանակ:

5. **Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը**

Չափանիշ	Հեռակա ուսուցման համակարգ
Դասընթացի ընդհանուր աշխատատարություն	**3 կրեդիտ / 90 ժամ**

Աշխատանքի տեսակը	**ժամաքանակ**
Դասախոսություն	4
Գործնական աշխատանք	8
Ինքնուրույն աշխատանք	78
Ընդամենը	90
Ստուգման ձևը՝	ստուգարք

6. <u>Ուսումնական աշխատանքների տեսակները</u>.

- **Դասախոսությունը** դասախոսի կողմից դասընթացի ծրագրի շրջանակներում թեմայի վերաբերյալ տրամաբանորեն կառուցված, հետևողական ու պարզ խոսքի շարադրանքն է, որի նպատակն է ուսանողին տալ համապարփակ գիտելիքներ: Դասախոսը վերլուծում, մեկնաբանում է թեմայի առավել կարևոր, դժվար ընկալելի, հանգուցային հարցերը:
- **Գործնական պարապմունքները** անցկացվում են գործնական խնդիրների լուծման, առաջադրանքների իրականացման, տեքստերի փոխադրման, քարտեզագրման, խմբային աշխատանքների, տնային առաջադրանքների, ուղեղային գրոհների, ինտերակտիվ ուսուցման միջոցով՝ տեսական գիտելիքները գործնականում կիրառելու, գործնական ունակությունների և հմտությունների ձեռքբերման և ամրապնդման նպատակով:
- **Ինքնուրույն աշխատանքը** ուսանողների այն աշխատանքն է, որն իրականացվում է դասախոսի առաջադրանքով և մեթոդական ղեկավարությամբ, բայց առանց նրա անմիջական ղեկավարության:

  Ինքնուրույն աշխատանքի տեսակներն են՝

  - <u>**Ռեֆերատ**</u> – ուսանողների ինքնուրույն գրավոր աշխատանք, որում ուսանողը շարադրում է որևէ հարցի կամ թեմայի էությունը՝ հենվելով գրական աղբյուրների վրա (դասագրքեր, մենագրություններ և այլն):

- **<u>Ջեկույց</u>**– որևէ բարբառի զուգաբանությունների ներկայացում ուսանողի կողմից:
- **Տեքստի փոխադրություն** – որևէ բարբառով տեքստի ներկայացում և մեկնաբանություն:

7. **Դասավանդման մեթոդներն են՝** հիմնահարցային դասախոսություն, դասախոսություն-երկխոսություն, դասախոսություն-քննարկում,գործնական աշխատանք՝ անհատական աշխատանք, գործնական աշխատանք,խմբային աշխատանք:

8. **Ուսումնառության մեթոդներն են՝** թիմային քննարկում, քարտեզների, աղյուսակների և դասակարգման համեմատման և համակարգման սխեմաների կազմում:

9. Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը` ըստ բաժինների և թեմաների.

հ/հ	Թեմա (բաժին)	Ուսումնական աշխատանքի ժամաքանակն ըստ տեսակների				
		դասախոսություն	սեմինար պարապմունք	գործնական աշխատանք	լաբորատոր աշխատանք	Ինքնուրույն աշխատանք
1.	Բարբառագիտության ուսումնասիրության առարկան: Լեզվաբանական աշխարհագրության մեթոդը: Հայ բարբառների մասին առաջին տեղեկությունները և առաջացման ժամանակաշրջանի վերաբերյալ տեսակետները:	1		1		13
2.	Հայ բարբառագիտության զարգացման առաջին, երկրորդ և երրորդ փուլերը:			1		13
3.	Հայերենի բարբառների բազմահատկանիշ-վիճակագրական դասակարգումը:	1		1		13
4.	Հայ բարբառների համեմատական հնչյունաբանություն:			1		13
5.	Հայ բարբառների համեմատական ձևաբանություն:	1		2		13
6.	*ՈՒմ* ճյուղի բարբառները` Արարատյան, Ղարաբաղի, *Կը* ճյուղի բարբառները` Պոլսի, Կարնո, Վանի, *Լիս* ճյուղի Մեղրու բարբառը	1		2		13
ԸՆԴԱՄԵՆԸ		**4**		**8**		**78**

10. Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ

հ/հ	Անվանումը/հեղինակ	Հրատարակության տարի
Պարտադիր գրականություն (ՊԳ)		
1.	Ջահուկյան Գ.,Հայ բարբառագիտության ներածություն	1972 թ.
2.	Ա. Ղարիբյան, Հայ բարբառագիտություն	1953 թ.
3.	Վ. Կատվալյան, Հայ բարբառագիտության հարցեր	2014 թ.
4.		2014 թ.

Լրացուցիչ գրականություն(ԼԳ)		
1	Հայ բարբառագիտության հիմնախնդիրներ	1953 թ.
2	Հայերենի բարբառագիտական ատլաս, հատոր 1	1975 թ.
3	Հայերենի բարբառագիտական ատլաս, հատոր 2	1976 թ.
4	Գ.Ջահուկյան, Բարբառային երևույթները հայկական հիշատակարաններում	1997 թ.
5	Բարբառագիտական նյութերի հավաքման ուղեցույց	1972 թ.
6	Մ. Ասատրյան, Լոռու խոսվածքը	1974 թ.
7	Հայ բարբառագիտության գործնական աշխատանքների ձեռնարկ	1984 թ.
Համացանցային տեղեկատվական պաշարներ (ՀՏՊ)/Էլեկտրոնային աղբյուրներ (ԷԱ)		
1.	www.nayiri.com	
2.	www.haygirk.nla.am	

11. Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ

11.1. Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ

հ/հ	*Թեմա*	Ուսումնասիրվող հարցեր	*Ժամաքանակ*	Գրականություն
1.	Բարբառագիտության ուսումնասիրության առարկան: Լեզվաբանական աշխարհագրության մեթոդը: Հայ բարբառների մասին առաջին տեղեկությունները և առաջացման ժամանակաշրջանի վերաբերյալ տեսակետները:	Բարբառ ,ենթաբանբառ, խոսվածք: Լեզու-բարբառ փոխհարաբերություն: Իզոգլոս: Լեզվաբանական աշխարհագրության մեթոդի կիրառումը Գերմանիայում և Ֆրանսիայում: Բարբառային տվյալներ պատմիչների երկերում: Գ.Ջահուկյանը, Հ.Աճառյանը, Ն.Մառը հայերենի բարբառների առաջացման ժամանակաշրջանի վերաբերյալ:	1	ՊԳ 1,2,3, ԼԳ 1
2.	Հայ բարբառագիտության զարգացման առաջին, երկրորդ և երրորդ փուլերը:	Բարբառների տերիտորիալ դասակարգում: Բարբառների ձևաբանական դասակարգում: Բարբառների հնչյունական դասակարգում:		ՊԳ 1,2, ԼԳ 4, 7
3.	Հայերենի բարբառների բազմահատկանիշ-	Հնչյունական՝ ձայնավորային ու բաղաձայնական, և ձևաբանական՝ անվանական ու բայական, հատկանիշներ:	1	ՊԳ 1.

	վիճակագրական դասակարգումը:	Բարբառների որոշման բանաձև: Բարբառախումբ, բարբառ խոսվածք:		
4.	Հայ բարբառների համեմատական հնչյունաբանություն:	Գրական հայերենից տարբերվող ձայնավոր և բաղաձայն հնչյուններ՝ շնչեղ ձայնեղներ, քմային ետնալեզվայիններ, կոկորդային ձայնեղ և այլն:		ՊԳ 1,2,3 ԼԳ 5
5.	Հայ բարբառների համեմատական ձևաբանություն:	Անկատար ներկայի և անցյալի, վաղակատարի և անցյալ կատարյալի, ներգոյական հոլովի, հոգնակի թվի կազմության և այլ ձևաբանական տարբերություններ բարբառներում:	1	ՊԳ 1, 2, 3 ԼԳ 1, 2, 3, 5
6.	*ՈՒմ* ճյուղի բարբառները՝ Արարատյան, Ղարաբաղի, *Կը* ճյուղի բարբառները՝ Պոլսի, Կարնո, Վանի, *Լիս* ճյուղի Մեղրու բարբառը	*ՈՒՄ, ԿԸ, ԼԻՍ* ճյուղերի առանձնացումը, այդ ճյուղերի մեջ մտնող բարբառների ընդհանրություններն ու տարբերությունները:	1	ՊԳ1,2,3 ԼԳ 1, 2, 3, 6

11.2. Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ

հ/հ	*Թեմա*	Ուսումնասիրվող հարցեր	*Ժամաքանակ*	Ստուգմանձևը	Գրականություն
1.	Բարբառագիտության ուսումնասիրության առարկան: Լեզվաբանական	Քարտեզագրում	1	Հարց ու պատասխան: Տեսական գրականության	ՊԳ 1, 2,3, ԼԳ 2,3

	աշխարհագրության մեթոդը:			քննարկում: Զուգաբանության որոշում:	
2.	Հայ բարբառագիտության զարգացման առաջին, երկրորդ և երրորդ փուլերը:	Բարբառների տերիտորիալ դասակարգում: Բարբառների ձևաբանական դասակարգում: Բարբառների հնչյունական դասակարգում:	1	Հարց ու պատասխան: Բառերի և տեքստերի փոխադրում բարբառի կամ գրական հայերենի	ՊԳ 1,2,3 ԼԳ 1,2,3,7
3.	Հայերենի բարբառների բազմահատկանիշ-վիճակագրական դասակարգումը:	Հնչյունական՝ ձայնավորային ու բաղաձայնական, և ձևաբանական՝ անվանական ու բայական, հատկանիշներ: Բարբառների որոշման բանաձև: Բարբառախումբ, բարբառ խոսվածք:	1	Զուգաբանությունների քննություն, մեկնաբանություն և կիրառում	ՊԳ 1 ԼԳ 7
4.	Հայ բարբառների համեմատական հնչյունաբանություն	Գրական հայերենից տարբերվող ձայնավոր և բաղաձայն հնչյուններ՝ շնչեղ ձայնեղներ, քմային ետնալեզվայիններ, կոկորդային ձայնեղ և այլն:	1	Զուգաբանությունների քննություն, մեկնաբանություն և կիրառում	ՊԳ1,2,3 ԼԳ 5, 7
5.	Հայ բարբառների համեմատական ձևաբանություն	Անկատար ներկայի և անցյալի, վաղակատարի և անցյալ կատարյալի, ներգոյական հոլովի, հոգնակի թվի կազմության և այլ ձևաբանական տարբերություններ բարբառներում:	1	Հարց ու պատասխան: Բառերի և տեքստերի փոխադրում բարբառի կամ գրական հայերենի	ՊԳ 1, 2,3 ԼԳ 1, 6, 7

6.	*ՌԻմ* ճյուղի բարբառները՝ Արարատյան, Ղարաբաղի, Թիֆլիսի	*ՌԻՄ* ճյուղի առանձնացումը, այդ ճյուղի մեջ մտնող բարբառների ընդհանրություններն ու տարբերությունները:	1	Տեսական գրականության քննարկում: Զուգաբանությունների քննություն, մեկնաբանություն և կիրառում	ՊԳ1,2,3 ԼԳ 6, 7
7	*Կը* ճյուղի բարբառները՝ Պոլսի, Կարնո, Վանի	*ԿԸ* ճյուղի առանձնացումը, այդ ճյուղի մեջ մտնող բարբառների ընդհանրություններն ու տարբերությունները:	1	Տեսական գրականության քննարկում: Զուգաբանությունների քննություն, մեկնաբանություն և կիրառում	ՊԳ1,2,3 ԼԳ 6, 7
8	*Լիս* ճյուղի Մեղրու բարբառը	*ԼԻՍ* ճյուղի առանձնացումը, այդ ճյուղի մեջ մտնող բարբառների ընդհանրություններն ու տարբերությունները:	1	Տեսական գրականության քննարկում: Զուգաբանությունների քննություն, մեկնաբանություն և կիրառում	ՊԳ1,2,3 ԼԳ 6, 7

11.3. Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ

հ/հ	Ինքնուրույն աշխատանքի թեմաները	Ուսումնասիրվող հարցեր	Աշխատանքի տեսակը	Ներկայացման ժամկետները	Ստուգմանձևը	Գրականություն
1.	Հնչյունական և քերականական զուգաբանությունները տրված բարբառում	Տվյալ բարբառի հնչյունական և քերականական յուրահատկությունները	Ռեֆերատ Տնային	6-րդ շաբաթ	Ըստ սահմանված չափանիշների /14.3 կետ/	ՊԳ 1,2,3 ԼԳ 5, 7
2.	Որևէ գրական հատվածի փոխադրում տրված բարբառի		Զեկույց	11-րդ շաբաթ	Ըստ սահմնված չափանիշների /14.3 կետ/	ՊԳ 1,2,3 ԼԳ 5,7

12. Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում

Ռեսուրսի անվանումը	Ռեսուրսի անվանումը, քանակը, նկարագրությունը (անհրաժեշտության դեպքում)
Լսարան (լուսավոր, օդափոխվող և ջեռուցվող)	Գրատախտակ, կավիճ, բարձիկ, մարկեր:

13. Գնահատում

Համալսարանում գործում է բակալավրիատի, մագիստրատուրայի և ասպիրանտուրայի ուսանողների գիտելիքների պարբերական ստուգման և գնահատման բազմագործոնային համակարգ, որի կիրառկման հիմնական նպատակներն են՝

- կազմակերպել ուսումնառության համաչափ աշխատանքային գործընթաց, ապահովել գիտելիքների համակողմանի ստուգում, խթանել ուսանողի ինքնուրույն աշխատանքը,
- իրականացնել ինքնուրույն առաջադրանքների, ընթացիկ ստուգումների (ստուգարքներ և քննություններ), ուսումնական գործընթացի այլ բաղադրիչների հաշվառում հետադարձ կապի արդյունավետ մեխանիզմների ներմուծման միջոցով՝ ի նպաստ ուսումնառության գործընթացի բարելավման:

Համալսարանում գնահատման գործընթացը կանոնակարգվում է համաձայն գործող կարգի:

13.1. Գիտելիքների ստուգման և գնահատման բաղադրիչներն են՝

- ուսումնական գործընթացին ուսանողի մասնակցության աստիճանի գնահատում դասերին հաճախումների հաշվառման միջոցով՝առավելագույնը 20 միավոր,
- գործնական (սեմինար) և լաբորատոր աշխատանքների ընթացքում նրա ակտիվության և հմտությունների հաշվառում և գնահատում ընթացիկ ստուգումների միջոցով՝ առավելագույնը գումարային 20 միավոր,
- ինքնուրույն աշխատանքների (անհատական առաջադրանքներ) հաշվառում և գնահատում առավելագույնը գումարային 20 միավոր,
- դասընթացի ենթաբաժինների և ծրագրով նախատեսված այլ առաջադրանքների կատարման և յուրացման ընթացիկ ստուգում և գնահատում կիսամյակի ընթացքում (ընթացիկ քննություններ կամ ստուգարքներ)՝ առավելագույնը գումարային 40 միավոր,
- ստուգման արդյունքների ամփոփում գնահատման նշված բաղադրիչների արդյունքների հիման վրա և դասընթացի արդյունարար գնահատականի ձևավորում՝ առավելագույնը գումարային 100 միավոր:

13.2. Ուսանողների գիտելիքների ստուգում.

Դասընթացն ամփոփվում է ստուգարքով:

13.3. Ստուգման չափանիշներ:

Գործնական աշխատանքների ընթացքում /4 ստուգում/ սահմանվում են հետևյալ չափանիշները:

Գործնական աշխատանքի ստուգում /4 ստուգում/

1. Տեսական գիտելիքը՝ 1 միավոր
2. Գործնական հմտություններ՝ 4 միավոր:

Ինքնուրույն աշխատանքի ստուգում

1. Տեսական գրականության ուսումնասիրություն:
2. Տեսակետները համադրելու և վերլուծելու կարողություն:
3. Եզրակացություններ և սեփական տեսակետը արտահայտելու կարողություն:
4. Հնչյունական և քերականական զուգաբանությունների իմացություն:

13.4. Գնահատման չափանիշները.

- Տեսական գիտելիքների կիրառությունը գործնական աշխատանքի ընթացքում:
- Գործնականաշխատանքները՝ համաձայն ստուգման չափանիշի /14.3 կետ/:
- Ինքնուրույն աշխատանքը՝ համաձայն ստուգման չափանիշի /14.3 կետ/:

«ՎԱՆԱՁՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ»
ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ՆԿԱՐԱԳԻՐ

Մասնագիտություն՝ 011401.00.6 Մասնագիտական մանկավարժություն

Կրթական ծրագիր՝ 011401.19.6 – Հայոց լեզու և գրականություն

Որակավորման աստիճան՝ մանկավարժության բակալավր

Վանաձոր 2023

Հեռակա ուսուցման համակարգ

<table>
<tr><td>Դասընթացի թվանիշը, անվանումը</td><td colspan="4">ՀԼԳ/բ-021 «Հայ բարբառագիտության ներածություն»</td></tr>
<tr><td>Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը</td><td colspan="4">3 կրեդիտ</td></tr>
<tr><td>Ուսումնառության տարի / կիսամյակ</td><td colspan="4">3-րդ տարի, 2-րդ կիսամյակ</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Ժամերի բաշխումը</td><td rowspan="2">Լսարանային</td><td rowspan="2">54</td><td>Դասախոսություն</td><td>4</td></tr>
<tr><td>Գործնական աշխատանք</td><td>8</td></tr>
<tr><td>Ինքնուրույն</td><td colspan="3">78</td></tr>
<tr><td>Ընդամենը</td><td colspan="3">90</td></tr>
<tr><td>Ստուգման ձևը</td><td colspan="4">Ստուգարք</td></tr>
<tr><td>Դասընթացի նպատակը, խնդիրները</td><td colspan="4">Դասընթացի նպատակն է մասնագիտական հիմնարար գիտելիքների մատուցումը, ապագա ուսուցչին բարբառագիտությանը վերաբերող տեսական և գործնական-կիրառական կարողություններով և հմտություններով զինելը:
Դասընթացի խնդիրներն են՝
-ուսումնասիրել հայ բարբառագիտության զարգացման փուլերը, ում, կը, լիս ճյուղերի առանձնահատկությունները ,
-ներկայացնել բարբառների ուսումնասիրության մեթոդները, հնչյունական, բառային և քերականական զուգաբանությունների հաշվառումը</td></tr>
<tr><td>Դասընթացի վերջնարդյունքները</td><td colspan="4">Դասընթացի ուսումնասիրման արդյունքում ուսանողը պետք է.
Հասկանա՝Բարբառագիտության դերն ու նշանակությունը, զուգաբանությունների կարևորությունը
Իմանա՝Հայ բարբառագիտության զարգացման փուլերը, բարբառների ճյուղերը՝ ըստ ձևաբանական դասակարգման, բազմահատկանիշ վիճակագրական դասակարգումը, առնվազն 7 բարբառի առանձնահատկություններն ու յուրահատկությունները
Կարողանա՝
Գրի առնել և մեկնաբանել բարբառային տեքստերը,</td></tr>
</table>

	օգտվել բարբառային քարտեզներից և աղյուսակներից: **Տիրապետի՝** Բարբառագիտական ուսումնասիրությունների մեթոդաբանությանը:
Դասընթացի բովանդակությունը	Թեմա 1. Բարբառագիտության ուսումնասիրության առարկան: Լեզվաբանական աշխարհագրության մեթոդը: Հայ բարբառների մասին առաջին տեղեկությունները և առաջացման ժամանակաշրջանի վերաբերյալ տեսակետները: Թեմա 2. Հայ բարբառագիտության զարգացման առաջին, երկրորդ և երրորդ փուլերը: Թեմա 3. Հայերենի բարբառների բազմահատկանիշ-վիճակագրական դասակարգումը: Թեմա 4. Հայ բարբառների համեմատական հնչյունաբանություն Թեմա 5. Հայ բարբառների համեմատական ձևաբանություն Թեմա 6. *ՌԻՄ* ճյուղի բարբառները՝ Արարատյան, Ղարաբաղի, *Կը* ճյուղի բարբառները՝ Պոլսի, Կարնո, Վանի, *Լիս* ճյուղի Մեղրու բարբառը
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	• Տեսական գիտելիքների կիրառությունը գործնական աշխատանքի ընթացքում: • Տեսակետները համադրելու և վերլուծելու կարողություն: • Եզրակացություններ և սեփական տեսակետը արտահայտելու կարողություն: • Հնչյունական և քերականական զուգաբանությունների իմացություն:
Գրականություն	Հայ բարբառագիտության հիմնախնդիրներ
	Հայերենի բարբառագիտական ատլաս, հատոր 1
	Հայերենի բարբառագիտական ատլաս, հատոր 2
	Գ. Ջահուկյան, Բարբառային երևույթները հայկական հիշատակարաններում
	Բարբառագիտական նյութերի հավաքման ուղեցույց
	Մ. Ասատրյան, Լոռու խոսվածքը
	Հայ բարբառագիտության գործնական աշխատանքների ձեռնարկ